

“Qadın yaxşı idarəedici olmaqdan ötrü professional olmalıdır”

Azərbaycanda idarəetmədə qadınların iştirakının artması digər sahələr kimi təhsilə də fayda verir. Ölkəmizdə uzun illər rəhbər vəzifədə çalışan qadınlardan biri də Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin rektoru professor, Əməkdar memar, “Şöhrət” ordeninə layiq görülmüş Gülçöhrə Məmmədovadır.

“Həyatıma və fəaliyyətimə hər zaman konkret hədəflərlə yanaşmışam”

- Artıq 50 ildir ki, bağlı olduğumuz təhsil müəssisəsində tələbəlikdən rektorluq pilləsinə qədər yüksəlmisiniz. Tələbəlikdən karyeraya gədən bu yol sizin üçün çətin olmayıb ki?

- Tamamilə haqlısiniz. Bu universitetlə bağlılığımın çox uzun və dərin tarixi var. Memarlıq fakültəsinə daxil olduğum vaxtdan bütün həyatım bu universitetlə bağlı olub. Tələbəlik illərindən ictimai işlərlə fəal məşğul olmuşam. 1979-cu ildən artıq pedaqoji fəaliyyətə başlamışam. Əvvəlcə kafedrada assistent kimi çalışmışam, daha sonra isə müəllimlik pillələrinin hamısını keçərək baş müəllim, dosent, nəhayət, professor olmuşam, universitetin rektoru vəzifəsinə qədər yüksəlmişəm. Bu universitetdə müəyyən uğurlar əldə etməyimə və karyeramda yüksəlməyimə, ilk növbədə, elmi fəaliyyətim kömək edib. Çünki universitetdə müəllim kimi uğur qazanmaq istəyirsənsə, elmi fəaliyyətlə məşğul olmalısən, bunsuz mümkün deyil.

Pedaqoji fəaliyyətimin ilk illərindən Qafqaz Albaniyasının memarlığına tədqiq etməyə başlamışam. Düşünürəm ki, çox dəyərli alim, professor Davud Axundovun rəhbərliyi altında elmdə müəyyən nəticələr əldə etdikdən və pedaqoji təcrübə topladıqdan sonra rəhbər vəzifəyə təyin olunmağım üçün müəyyən şərait yarandı.

Əlbəttə, hər bir insanın həyatında çətinliklər olur. Karyera qurmaq özü çətin prosesdir, amma mənə bu sahədə kömək edən amillərin birincisi universitetin çox sağlam və mehriban kollektivinin olmasıdır. Tam məsuliyyətlə deyə bilərəm ki, kollektiv özü gənclərin yetişməsi üçün əlverişli şərait yaradır. Əgər insanın potensialı varsa və o, zəhmət çəkməyi bacarsa, burada özünü reallaşdırıb bilər. Digər mühüm amil odur ki, mən hər zaman qarşıma qoyduğum məqsədə çatmaq üçün işləmişəm, zəhmət çəkmişəm. Həyatıma və fəaliyyətimə hər zaman konkret hədəflərlə yanaşmışam və nəticə də bu olub.

“Vəzifə məsuliyyət hissini daha da artırır”

- Azərbaycanın azsaylı qadın rektorlarından birisiniz. Milli Məclisin deputatı kimi də fəaliyyət göstərmisiniz. Rəhbər vəzifə qadını necə dəyişir, sizə hansı təcrübələr, yeni keyfiyyətləri qazandırır?

- İki dəfə - 2000-2005 və 2010-2015-ci illərdə Milli Məclisin deputatı olmuşam. Deputat seçilməyimi özüm üçün böyük şans hesab edirəm. Çünki həmin illərdə Azərbaycan ictimaiyyətinə daha yaxından tanınmaq və deputat kimi potensialımı tam şəkildə istifadə etmək imkanı qazandım. Həmin dövr mənim ictimai xadim kimi formalaşmağmda mühüm rol oynadı. Peşəkar siyasətçi olmasam da, siyasi və ictimai baxımdan ciddi təcrübə qazandım.

Rektorluq məsələsinə gəlincə, bu vəzifəyə mənə ölkə rəhbəri təyin edib və bu, çox böyük inam, etimad idi. Bütün bu illər ərzində çalışmışam ki, etimadı doğruldum. Çalışmışam ki, universitetdə, təhsil sistemimizə və ümumiyyətlə, ölkəmizə fayda verim.

Dəyişikliklərə gəldikdə, vəzifə insanda, ilk növbədə, məsuliyyət hissini daha da artırır. İnsan gətdikcə daha çox iş görmək məcburiyyətində qalır. Bu vəzifəni yerinə yetirmək üçün öz üzərində daha çox çalışmalısan. İşlər çoxaldıqca onları nizamlamaq, sistemli şəkildə həyata keçir-

mək bacarığı da formalaşır.

- Adətən, inşaat sahəsi üzrə ixtisaslara kişilər meyil edirlər. Rəhbərlik etdiyiniz universitetdə bu sahədə disbalans müşahidə edilir?

- Bəli, əvvəllər ənənəvi vəziyyət belə idi: Texniki ixtisaslara qızlar daha az, oğlanlar isə çox gəlirdilər. 2000-ci illərin əvvəlində tələbələrin təxminən 20-25%-i qız, qalanları oğlan idi. Sovet dövründə bu nisbət oğlanların xeyrinə daha çox idi. İndi isə cəmiyyətdə dəyişikliklər baş verib. Qadınlarmız daha da fəallaşır, onlar üçün ənənəvi sayılmayan ixtisaslara yiyələnməyə çalışırlar. Düşünürəm ki, bu gün qadınların yiyələnmə bilmə-yəcəyi bir ixtisas yoxdur.

Ümumiyyətlə, bizim universitetdə qızların sayının artması müşahidə olunur. Bu gün tələbə qızların göstəricisi, demək olar ki, 35%-ə çatıb. Bu, kifayət qədər böyük faizdir. Elə fakültələr var ki, qızlar çoxluq təşkil edir. Dizayn, Memarlıq fakültələrində oxuyanların əksəriyyəti qızlardır. İnşaat fakültəsində də tələbələrin təxminən 30%-i qız, qalanları oğlandı. Məncə, bu, çox yaxşı göstəricidir.

“Qadın idarəçilərimiz qayğı, ciddiyyəti, tələbkərlığı bir yerdə birləşdirə bilirlər”

- İdarəetmədə böyük və uğurlu təcrübəsi olan xanımlardansınız. Qadınlardan rəhbər vəzifələrdə təmsil olunmasının üstünlüyünü nədə görürsünüz, xanımlar bu sahədə bəzi xüsusiyyətlərə malikdirlər?

- Bütövlükdə ölkəmizdə qadınların həm ictimai, həm siyasi fəallığının artmasını müşahidə edirik. Milli Məclisdə deputat qadınlardan sayı 2 dəfə artıb. Bu, özünü idarəetmədə də göstərir. Bütün bunlar müsbət proseslərdir. Düşünürəm ki, buna yalnız sevinmək lazımdır.

Mənə elə gəlir ki, qadın idarəçilərimiz həm qayğı, həm ciddiyyəti, həm tələbkərlığı bir yerdə birləşdirə bilirlər və bu, onların gözəl xüsusiyyətidir.

Qadın yaxşı idarəedici olmaqdan ötrü, ilk növbədə, professional olmalıdır. Əgər söhbət universitetdən gedirsə, savadı az olan, ixtisası üzrə güclü olmayanlar ali məktəbdə hansısa bir quruma, kollektivə rəhbərlik edə, hörmət qazana bilməzlər. Daha sonra müəyyən bir elmi səviyyəyə gəlib çatmaq lazımdır. Çünki universitet təhsil və elm mərkəzidir. Ona görə də burada hansısa bir kollektivə, fakültə və ya kafedraya rəhbərlik edən adamın elmi dərəcəsi olmalıdır. Digər tərəfdən, insanlarla işləmək qabiliyyəti, ciddilik, məsuliyyət kimi keyfiyyətlər, təcrübə lazımdır. Bunlar çox vacibdir. Bizim universitetimizdə belə qadınlər çoxdur. Onlar məhz bu göstəricilərinə görə vəzifələrə təyin olunub və ya seçiliblər. Universitetin iki prorektoru qadındır və hər ikisi elmlər doktoru, nüfuzlu alimdir. Memarlıq, İqtisadiyyat, İxtisasatırma fakültələrinin dekanları, Xarici vətəndaşlar üçün hazırlıq şöbəsinin rəhbəri qadındır. Universitetin texniki yönümlü olduğunu nəzərə alaraq deyə bilərəm ki, bu say kifayət qədər yüksəkdir. Onlar hamısı gözləntilərimizi doğruldurlar.

“Elmi fəaliyyət üçün zamanım azdır”

- Rektorluq - idarəetmə ilə daha çox məşğul olmaq elmi fəaliyyətinizə necə təsir göstərir?

- Əlbəttə, təsir edir. Hər iki fəaliyyətə eyni dərəcədə qüvvə sərf etməm və eyni səviyyəli nəticə almaq mümkün deyil. Bütün iş günümü,

Gülçöhrə MƏMMƏDOVA:

“QADIN İDARƏÇİLƏRİMİZ

qayğını, ciddiyyəti, tələbkərlığı

bir yerdə birləşdirə bilirlər”

hətta ondan daha da çoxunu universitetə həsr edirəm. Bu iş həm qüvvə, həm məsuliyyət, həm də vaxt tələb edir. Belə olduqda elmi fəaliyyət üçün zaman az qalır. Amma çalışıram ki, elmi fəaliyyət də yaddan çıxmasın. Elmi mövzum çox aktual və maraqlıdır - “Qafqaz Albaniyasının memarlığı”. Mümkün qədər elmi-tədqiqatlarla da məşğul olmağa çalışıram, doktorantlarla işləyirəm.

- Elmi fəaliyyətə başladığınız zaman qarşıınızda qoyduğunuz bütün hədəflərinizə çatdı bilmisinizmi?

- Elmi fəaliyyətə başlayarkən düşündürdüm ki, bütün alimlərin keçdiyi yolu mən də keçməliyəm. Həmin zaman namizədlik dissertasiyasımı müdafiə etmək mənim üçün qarşıda duran bir məqsəd deyil, bir pillə idi. Bu pillələri adlayıb keçəndən, bilikləri toplayıb elmi dərəcə aldıqdan sonra elmi fəaliyyətlə məşğul olmaq insana zövq verir. Bu, sevdiyim mövzu və sahədirsə, o zaman bu zövq daha da artır və maraqlı olur.

Əvvəllər imkan düşən kimi, vaxtım daha çox olanda rayonlara gedirdim. Oradakı abidələri gözib tədqiq edir, fiksasiya aparırdım. Bu, mənə

Azərbaycanın rayonlarını daha yaxından tanımaq üçün gözəl imkan yaradı. Üstəlik, rayonlarımız o qədər gözəldir ki, onların təbiəti, mədəni irsi, insanların ünsiyyəti adama çox pozitiv ruh yaradır. Abidələri tədqiq etmək, onları axtarıb tapmaq, xüsusilə də mənim araşdırdığım abidələr kimi - ucaq kəndlərdə, təbiətin qoynunda, dağların başında yerləşən abidələrlə işləmək doğrudan da adama zövq verir. Bu işimi sevgi ilə görürəm.

Təəssüf ki, indi buna əvvəlki kimi vaxt ayıra bilmirəm. Buna baxmayaraq, imkan yarandıqca yenə də ekspedisiyalara gedirəm. Bu səfərlər yeni materiallar əldə etməyə və elmi-tədqiqat işi ortaya qoymağa imkan verir.

Fiziklər, kimyaçılar laboratoriyalarda eksperimentlər aparır və bu, onlara yeni elmi nəticələr əldə etməyə əsas verir. Bizim fəaliyyətimiz isə bərbəş abidələrlə bağlıdır. Biz görək abidəni görək, onu yerində tədqiq edək, daha sonra isə toplanan materiallar əsasında masa arxasında elmi araşdırmalara başlayaq. Burada həm arxiv materialları, həm bibliografiya, həm də illər ərzində toplanmış təcrübə və biliklər bir yerdə sintez olun-

maq sonda elmi-tədqiqat işinin ərsəyə gəlməsinə şərait yaradır.

“İşğal dövründə tamamilə dağıdılmış abidələrimizin siyahıdan çıxarılması məsələsinə baxmaq məcburiyyətdəyik”

- Mədəniyyət Nazirliyi yanında daşınmaz mədəni sərvətlərin müəyyən edilməsi üzrə Ekspert Şurasının sədri kimi hansı işlər görürsünüz?

- Ötən ilin sonunda Qarabağdakı alban monastır komplekslərinin ən böyükləri olan Gəncəsər və Xudavəngi görmək üçün səfər etdik. Məqsəd orada baş verən dəyişikliklərlə tanış olmaq idi. Təəssüf ki, mənzərə

marlıq abidələrinin bugünkü vəziyyəti və onların üzlaşdığı problemlərlə daha yaxından tanış olmaq imkanım yaranıb.

- İşğal dövründə erməniləşdirilən bu abidələrdəki yad elementləri aradan qaldırmaq, onları əvvəlki vəziyyətinə geri qaytarmaq mümkün olaca?

- Ermənilər işğal etdikləri torpaqlarımızda islam abidələrinə qarşı bir siyasət həyata keçiriblər: ya dağıdaq, ya da qoyaq özü dağılsın. Xristian abidələrini isə çalışıblar ki, təftiş etsinlər, özlərinə aid olan müəyyən elementləri, detal və yazıları əlavə etsinlər.

Bəzi dəyişiklikləri biz adi gözlə görürük. Amma elələri var ki, onu ilk baxışdan görmək mümkün deyil. Burada hansı dəyişikliklərin edildiyini, tarixi necə dəyişdirdiklərini, hansı ki-tabədə düzəlişlər edilməsini, yaxud çıxarılıb yerinə başqasının qoyulduğunu aşkar etmək üçün uzunmüddətli tədqiqat aparılmalıdır. Bu araşdırma ayrı-ayrı mütəxəssislərin cəlbilə aparılmalı, ondan sonra hansı işlərin görülməli olduğuna dair qərar verilməlidir.

Mütəxəssislər deyəndə, tək məmar deyil, arxeoloqları, dili bilən, yazıları oxuya bilən şəxsləri də nəzərdə tutaram. Bunun üçün işğaldan əvvəlki dövrdə abidələrimiz barədə tam məlumatlı olmağımız lazımdır ki, biz onun kitabəsini də, dekorunu da bilək, hər daşını tanıyaq.

Yalnız ondan sonra tam dəqiqliklə deyə bilərik ki, ermənilər kobud dəyişikliklərdən başqa ilk baxışdan görə bilmədiyimiz hansı dəyişiklikləri də ediblər.

“Evdə də uşaqların düzgün tərbiyə edilməsinə, dərslərini vaxtında oxumasına xüsusi diqqət yetirmişəm”

- Daim təhsil sahəsində fəaliyyət göstərmisiniz, elmdə məşğul olmusunuz. Bas övladlarınız elmə maraqlı göstərirləmi? Onlar sizin təhsilləri və gələcəkləri ilə bağlı gözləntilərinizi doğruldublar?

- Övladlarıma heç vaxt nəyəsə yönəlmək fikrində olmamışam. Düşünmüşəm ki, onlar öz seçimlərini etməlidirlər. Bizim sənətlə məşğul olmaq üçün insanda əl qabiliyyəti, bu sahəyə maraqlı və sevgi olmalıdır. Məmar olmaq istəyən şəxsin xüsusi bacarığı və bu sahəyə həvəsi olmalıdır. Buna görə də heç vaxt övladlarıma və ya yaxınlarıma bu sənətə yönləndirməyə çalışmamışam.

İki övladım var və hər biri öz seçdiyi sahə üzrə fəaliyyət göstərir. Oğlum neft mühəndisi, qızım isə hüquqşünasdır. Hər ikisinin öz yolu, öz peşəsi var. Onlardan rəziyam və düşündürəm ki, onlar da öz həyat yollarını düzgün qurublar və belə də davam edəcəklər.

- Zahirən sərt və disiplinli qadın kimi görünürsünüz. Ana kimi sizi necə təsəvvir etmək olar?

- Əvvəla, onu deyim ki, xarakterimdə sərtlik var və bunu özüm də hiss edirəm. Ailədə də nizam-intizamıyam, çünki mən belə insanam. Hesab edirəm ki, işdə bu keyfiyyətlər olmadan uğur qazanmaq mümkün deyil. Düzdür, müasir dünyada fərqli idarəetmə üsulları görürük, amma biz belə öyrənmişik, belə tərbiyə almışıq. Şəxsin mən nizam-intizama və ciddiyyəti üstünlük verirəm.

Mənə elə gəlir ki, bunlar işdə ən vacib şərtlərdəndir. İnsanın xarakteri dəyişmir, işdə necədirsə, evdə də elə olur. Evdə də qanun-qaydaya riayət olunmasına, uşaqların düzgün tərbiyə edilməsinə, dərslərini vaxtında oxumasına xüsusi diqqət yetirmişəm. Təbii ki, bu, onların uşaqlıq və məktəb illərinə aiddir. Uşaqların boş vaxtlarını düzgün dəyərləndirməsi də mənim üçün hər zaman vacib olub. İnanıram ki, bu, onların yalnız xeyrinə olub.

İlhamə İSABALAYEVA